

**Силабус навчальної дисципліни
«Культура академічної української мови»**

Спеціальність	223 Медсестринство
Освітня програма	Медсестринство
Рівень вищої освіти	Третій освітньо-науковий
Ступінь вищої освіти	Доктор філософії
Статус дисципліни	Нормативна
Рік підготовки	1 рік підготовки / осінній та весняний семестр
Мова викладання	Українська
Кількість кредитів ЄКТС	3
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції - 4 год. Семінарські заняття - 12 год. Самостійна робота - 74 год.
Форма підсумкового контролю	Залік
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: доктор педагогічних наук, професор Вихрущ Анатолій Володимирович, vykhrushchav@tdmu.edu.ua Практичні заняття: 1. Доктор педагогічних наук, професор Вихрущ Анатолій Володимирович, vykhrushchav@tdmu.edu.ua; 2. кандидат філологічних наук Драч Ігор Дмитрович, drachid@tdmu.edu.ua
Місцезнаходження кафедри та місце проведення курсу	м. Тернопіль, вул. Гетьмана Дорошенка, 7, 4 поверх, 46001; тел. 0352 - 43-12-78; e-mail: ukrmova@tdmu.edu.ua; u-lang.tdmu.edu.ua
Дні занять	Згідно з чинним розкладом вивчення вибірових дисциплін
Консультації	1. М. Тернопіль, вул. Гетьмана Дорошенка, 7, 4 поверх відповідно до графіку проф. Вихруща А.В., Драча І.Д. 2. За домовленістю (запит аспіранта) через чат у програмі MS Teams
Розміщення	https://moodle.tdmu.edu.ua/course/view.php?id=4552

2. Опис навчальної дисципліни

Курс передбачає вивчення аспірантами складних випадків функціонування і нормування академічної професійної мови, засвоєння структури медичної комунікації, особливостей мовного інтерпрофесійного та інтрапрофесійного спілкування медичних працівників, врахування специфіки професійної діяльності сучасної медсестри. Аналізуються закономірності культури спілкування з пацієнтами, їх родичами, обговорення професійних питань з колегами, особливості пропаганди здорового способу життя серед населення. Наголошено на важливості розвитку здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, використанні сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, приймати обґрунтовані рішення, працювати в команді, опанування фундаментальними та професійно - орієнтованими знаннями, уміннями, навичками, компетентностями, необхідними для виконання професійних завдань, пов'язаних з діяльністю в медицині, дотримання вимог етики, біоетики та деонтології у фаховій діяльності. Пріоритетним завданням є розвиток творчих здібностей особистості, готовності до інноваційної діяльності. Виокремлено специфічні особливості вивчення дисциплін медсестринського циклу. Підкреслена важливість коректного спілкування в наукових школах, закономірності успішного оприлюднення результатів наукового пошуку.

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є розвиток академічної мови як основи університетської культури, вивчення складних випадків функціонування і нормування медичної професійної мови, пошук закономірностей успішного спілкування, готовності до використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, вміння працювати в колективі, оволодіння важливими професійно-орієнтованими знаннями, уміннями, навичками, компетентностями, необхідними для виконання професійних завдань, пов'язаних з діяльністю в медицині, дотримання вимог етики у фаховій діяльності.

4. Пререквізити та постреквізити дисципліни.

Дисципліна опирається на здобуті навички у професійній комунікації українською мовою з колегами і пацієнтами; вмінні спілкуватися державною та іноземною (в т.ч. англійською) мовами як усно, так і письмово, навички використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології в процесі професійної діяльності, здобуті під час опанування дисциплін з української мови за професійним спрямуванням, іноземної мови, академічного письма з елементами риторики.

Постреквізитами дисципліни є предмети: написання та публікації наукових проєктів, академічне письмо. Здобуті навички безпосередньо використовуються у написанні тексту дисертаційного дослідження, виголошенні доповідей, викладанні.

5. Зміст навчальної дисципліни.

Програма дисципліни структурована. Врахована інформація, яка вивчалася раніше. Використано переваги міждисциплінарного підходу: педагогіка вищої школи, філологія, риторика, психологія, філософія освіти. Формами навчальних занять згідно з навчальним планом є: семінарські заняття; самостійна робота аспірантів (СРС); консультації. Практичні заняття передбачають врахування індивідуальних особливостей аспірантів, розвиток творчих здібностей, використання інноваційних методів навчання.

Самостійна робота спрямована на самовдосконалення, відповідальність, раціональне використання часу.

Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння аспірантами у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять. Консультації (індивідуальні або групові) проводяться з метою допомоги з'ясувати складні для самостійного осмислення питання, вирішити проблеми, які виникли при самостійному опрацюванні навчального матеріалу при підготовці до практичного заняття, підсумкового заняття. При вивченні дисципліни використовують інтерактивні методи навчання. За джерелами знань використовують методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, вирішення задач, ділова гра. За характером логіки пізнання використовуються методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький. Використовуються сучасні технології та методи: проєктів, мозковий штурм, ділова гра, кейс метод, портфоліо.

Тема 1. Академічна культура: закономірності становлення і розвитку. Система базових понять: наука, закономірність, особистість, культура, академічна культура, академічна доброчесність, культура мови). Походження і розвиток медичної термінології.

Тема 2. Українська мова як основа національної самосвідомості. Українська мова в науковому світі. Національна свідомість і відповідальність вченого. Мова в умовах інформаційної війни. Професійна мова в контекстової редакції правопису.

Тема 3. Етичні основи наукового спілкування. Біоетика. Особливості спілкування в умовах війни. Переваги і недоліки дистанційної взаємодії. Спілкування в умовах пандемії.

Тема 4. Зарубіжний досвід спілкування в академічному середовищі.

Університетська культура. Традиції наукових шкіл. Спілкування в академічному середовищі. Академічна доброчесність. Науково-методичне забезпечення комунікаційної діяльності. Тренінги. Моделювання комунікаційного процесу.

Тема 5. Традиції вітчизняної академічної культури.

Українська академічна культура: закономірності становлення та розвитку. Філософія дидактики. Інформаційна культура професіонала. Ефективна академічна комунікація. Слово - поняття - термін - концепт. Узагальнення і поширення передового досвіду.

Тема 6. Особливості комунікації в наукових школах.

Спілкування з науковим керівником. Культура спілкування серед аспірантів. Особливості спілкування з представниками інших наукових шкіл.

Тема 7. Основи риторики.

Риторика: актуальні питання теорії та практики. Мистецтво риторики в медицині. Ефективність стилів професійного мовлення. Риторика в системі професійного самовдосконалення. Закони риторики. Аргументація, переконання, вплив на аудиторію в медицині.

Тема 8. Підготовка і оприлюднення результатів наукового дослідження.

Тези, стаття, параграф. Психологічні засади успішного виступу. Особливості виступу на наукових конференціях. Науковий семінар. Попередній захист дисертації. Спілкування з рецензентами.

Тема 8. Особливості успішного наукового виступу.

Пропаганда медичних знань. Технологія підготовки виступу. Зміст, структура, логіка виступу. Використання відеоматеріалів. Психологія успіху. Сократичний діалог.

Тема 9. Характеристика мовленнєвих помилок.

Помилкові дії у процесі спілкування. Характеристика маніпуляційного впливу. Маніпуляції з боку пацієнтів. Керівник колективу і маніпуляція. Мобінг і булінг у спілкуванні. Профілактика маніпуляційного впливу. Ятрогенія.

Тема 10. Особливості спілкування молодих викладачів зі студентами.

Врахування вікових та індивідуальних особливостей співрозмовників. Спілкування в процесі навчання. Спілкування в позанавчальній діяльності. Стили спілкування.

Тема 11. Культура мови як передумова захисту дисертації.

Підготовка виступу. Спілкування з опонентами. Відповіді на запитання. Спілкування з членами спеціалізованої вченої ради.

Тема 12. Перспективи розвитку академічної української мови. Підвищення кваліфікації медичних працівників (комунікативний аспект). Використання зарубіжного досвіду. Особистісно орієнтований процес самовдосконалення. Підвищення рівня творчості фахівців. Колективна взаємодія в процесі інноваційної діяльності. Портфоліо професіонала.

6. Матеріально-технічне (програмне) забезпечення дисципліни

Комп'ютери, інтерактивна дошка, система MOODLE. Система творчих завдань.

7. Навчальні матеріали та ресурси

ОСНОВНІ

1. Ажнюк Б.М. Мовна політика: Україна і світ: монографія. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2021. 420 с.
2. Булах І.С., Кузьменко В.У., Помиткін Е.О. Консультативна психологія: підручник. Вінниця: Нілан, 2014. 484 с.
3. Глоба І. Спілкування медсестер з важкохворими пацієнтами. Журнал головної медичної сестри. 2019. № 11. С. 50-54.
4. Закалик Г., Войцеховська О., Шувар Н. Основи клінічної психології. Львів: Львівська політехніка, 2020. 432 с.
5. Золотухін Г. О., Литвиненко Н. П., Місник Н. В. Фахова мова медика : підручник. К. : Здоров'я, 2002. 392 с.
6. Ільїна Н. Клінічна психологія. К.: Університетська книга, 2020. 163 с.
7. Медична психологія : підручник / С.Д. Максименко, Я.В. Цехмістер, І.А. Коваль, К.С.

Максименко ; за загальною ред. С.Д. Максименка. 2-е вид. К. : Слово, 2014. 516 с

8. Медична психологія / за ред. Г.Я. Пилягіної. Вінниця: Нова книга, 2020, т.1. 288 с.
9. Медична психологія. За ред. Г.Я. Пилягіної, Вінниця: Нова книга, 2020. Т.2. 496 с.
10. Никоненко Ю.П. Клінічна психологія. К.: КНТ, 2020. 369 с.
11. Освіта XXI століття: реалії, виклики, тенденції розвитку: колективна монографія / за наук. ред. проф. Цветкової Ганни. Nameln : InterGING, 2020. 658 с.
12. Стратегія розвитку медичної освіти в Україні. Електронний ресурс. Режим доступу. https://moz.gov.ua/uploads/1/8473-7066_14_08_strategia.pdf
13. Українська мова (за професійним спрямуванням) : підручник / С.М. Луцак, Н.П. Литвиненко, О.Д. Турган та ін. / за ред. С.М. Луцак. К. : ВСВ "Медицина", 2017. 360 с.
14. Український правопис. URL :<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalnaserednyaosvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019>.
15. Філоненко М.М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 334 с.
16. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник, за програмою МОН. 4-те видання. К. : Алерта, 2014. 696 с.
17. Шутак Л.Б., Навчук Г.В. Культура усного спілкування медичного працівника : навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації. Чернівці : Видавництво БДМУ, 2014. 177 с.
18. Шутак Л. Спілкування як основа професійної діяльності фахівців-медиків. Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. 2017. № 4. С. 137-141.

ДОДАТКОВІ:

1. Актуальні тренди сучасного комунікативного простору : колективна монографія / за заг. ред. В.Д. Демченка. Дніпро : ГРАНІ, 2020. 100 с.
2. Жовтобрюх Ніна. Становлення української медичної термінології. Електронний ресурс. Режим доступу. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/22073/.pdf>
3. Клименко Н.Ф. Українська біологічна термінологія кінця XX – початкуXXI ст. : монографія. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017 – 212 с.
4. Лещенко Т.О. Українська мова в медицині: навчальний посібник для самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів МОЗ України. Полтава, 2017. – 332с. Електронний ресурс. Режим доступу. http://elib.umsa.edu.ua/jspui/bitstream/umsa/506/1/leshchenko_ykr_mova_v_med%20.pdf
5. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософіїта доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах). ЗАТВЕРДЖЕНО постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261.
6. Філософія науки : навчальний посібник / Гоян І.М ., Матвієнко І.С ., Сторожук С.В . / за ред. С.В . Сторожук . 4 -те видання , виправлене і доповнене. Івано - Франківськ : Симфонія форте, 2020 . 420 с.

Інформаційні ресурси:

1. 1.www.novamova.com.ua
2. 2.www.lcorp.ulif.org.ua
3. 3. www.rodovyi-vidminok.wikidot.com
4. 4.www.slovotvir.org.ua
5. 5.www.nepravylno-pravylnno.wikidot.com
6. 6.www.velyka-chy-mala-litera.wikidot.com

7. 7. www.ukrainskamova.com
8. www.ukrmova.in.ua
9. www.pravopys.net
10. www.rozum.org.ua
11. www.litopys.org.ua

Аспіранти ознайомлюються насамперед з базовою літературою (підручники, навчальні посібники) та додатковими джерелами (монографії, статті, документи, електронні ресурси) література, яку потрібно прочитати або використовувати для опанування дисципліни. Зазначені матеріали знаходяться в бібліотеці ТНМУ, на кафедрі, доступні в Інтернеті.

8. Система оцінювання

Насамперед здійснюється поточний контроль, оцінюється активність під час заняття, рівень практичних навичок, самостійна робота. Відображена мінімальна та максимальна кількості балів, що отримує здобувач при засвоєнні дисципліни, окремо за поточну діяльність в тому числі індивідуальну роботу, та за результатами підсумкового контролю. Шкала оцінювання та переведення оцінок з рейтингової дванадцятибальної у 200-бальну, традиційну шкалу оцінювання ЄКТС представлені у Положенні про організацію освітнього процесу в ТНМУ <https://www.tdmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Pro-organizatsiyu-osvitnogo-protsesu.pdf>.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ АСПІРАНТІВ ПІД ЧАС СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

Бали	Критерії оцінювання
1	Виставляється в тих випадках, коли аспірант не розкриває зміст навчального матеріалу.
2	Виставляється аспіранту, коли він погано орієнтується в навчальному матеріалі; коли немає умінь аналізувати мовні явища; обмежений словниковий запас та низький рівень грамотності.
3	Виставляється аспіранту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу, а більша частина практичних завдань не виконана або виконана неправильно.
4	Виставляється, коли аспірант орієнтується в основному матеріалі, але не може самостійно і послідовно сформулювати відповідь або граматично неправильно будує синтаксичні конструкції.
5	Виставляється аспіранту, коли він фрагментарно розкриває зміст навчального матеріалу; виявляє знання і розуміння основних положень теоретичної теми, але допускає порушення логіки викладу думок.
6	Виставляється аспіранту, коли він відтворює основний навчальний матеріал, але при його викладенні допускає окремі фактичні помилки, неточності в аналізі мовних явищ.
7	Виставляється аспіранту у випадку, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; допускає незначні порушення в послідовності викладення інформації; при виконанні практичних завдань показує достатній рівень умінь використовувати теоретичні положення.
8	Виставляється у випадку, коли аспірант розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає правильні, але неповні визначення понять; допускає неточності при використанні мовних одиниць, нечітко будує синтаксичні конструкції.
9	Виставляється аспіранту, коли він розкриває основний зміст навчального матеріалу; дає аргументовану відповідь на запитання, допускаючи незначні порушення у послідовності викладення.
10	Виставляється в тих випадках, коли аспірант виявляє повне знання фактичного матеріалу, вміє аналізувати, оцінювати та розкривати суть мовних явищ; будувати складні граматичні конструкції українською мовою.
11	Виставляється аспіранту, коли він показує глибокі, міцні та системні знання з дисципліни, безпомилково відповідає на всі запитання; розкриває суть мовного явища, передбаченого практичним завданням.

12	Виставляється аспіранту, коли він самостійно, грамотно, послідовно та вичерпно розкриває зміст мовних явищ; вільно оперує мовознавчими термінами.
----	---

Оцінка за практичне/семінарське заняття вважається позитивною, якщо вона становить 4 і більше балів.

Оцінювання поточної успішності проводиться шляхом підрахунку середнього балу поточної успішності по завершенню вивчення дисципліни.

Таблиця переведення 12-бальної рейтингової шкали у 200-бальну шкалу:

12-бальна	200-бальна
4	116
4,1	117
4,2	118
4,3	119
4,4	120
4,5	121
4,6	122
4,7	123
4,8	124
4,9	125
5	126
5,1	127
5,2	128
5,3	129
5,4	130
5,5	131
5,6	132
5,7	133
5,8	134
5,9	135
6	137
6,1	138
6,2	139
6,3	140
6,4	141
6,5	142
6,6	143
6,7	144
6,8	145
6,9	146
7	147
7,1	148
7,2	149
7,3	150
7,4	151
7,5	152
7,6	153
7,7	154
7,8	155
7,9	156
8	158

8,1	159
8,2	160
8,3	161
8,4	162
8,5	163
8,6	164
8,7	165
8,8	166
8,9	167
9	168
9,1	169
9,2	170
9,3	171
9,4	172
9,5	173
9,6	174
9,7	175
9,8	176
9,9	177
10	179
10,1	180
10,2	181
10,3	182
10,4	183
10,5	184
10,6	185
10,7	186
10,8	187
10,9	188
11	189
11,1	190
11,2	191
11,3	192
11,4	193
11,5	194
11,6	195
11,7	196
11,8	197
11,9	198
12	200

9. Політики навчальної дисципліни.

Політика щодо академічної доброчесності:

Політика освітньої компоненти ґрунтується на засадах академічної доброчесності (посилання на положення на сайті університету https://www.tdmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/TNМУ-polozhennia_pro_academich_dobroches.pdf та визначається системою вимог, які викладач пред'являє до здобувача при вивченні освітньої компоненти: дотримання правил техніки безпеки на заняттях; недопущення академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, заборона використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань (в тому числі засобами електронного зв'язку), при використанні Інтернет ресурсів та інших джерел інформації здобувач має вказати джерело,

використане під час виконання завдання.

Політика щодо відвідування:

Здобувач вищої освіти зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку університету <https://www.tdmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/Pravyla-vnutrishnogo-rozporyadku.pdf> та відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом <https://asu.tdmu.edu.ua/time-table/student>, дотримуватися етичних норм поведінки.

Присутність на занятті є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад: хвороба, відрядження, стажування, карантин тощо) навчання може відбуватися в он-лайн формі за погодженням з викладачем. Існує день для консультацій, індивідуальних занять (**вказати дні консультацій**).

Політика щодо перескладання:

Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, то відпрацювання здійснюється у встановлені викладачем терміни. Відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в ТНМУ <https://www.tdmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/12/Pro-organizatsiyu-osvitnogo-protsesu.pdf>. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені викладачем терміни.

Політика щодо апеляцій:

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни, отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «[Положення про організацію, проведення поточного та підсумкового контролю та процедура його оскарження](https://drive.google.com/file/d/1vKSocYwDYCGG-dcB5v6xCQhW9x_QcfTT/view)» https://drive.google.com/file/d/1vKSocYwDYCGG-dcB5v6xCQhW9x_QcfTT/view.

Політика щодо конфліктних ситуацій:

Спілкування учасників освітнього процесу (викладачі, здобувачі) відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємопідтримки, взаємодопомоги, толерантності та поваги до особистості кожного, спрямованості на здобуття істинного наукового знання. Вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до [Положення щодо врегулювання конфліктних ситуацій](https://drive.google.com/file/d/1QhOFYLMicU5HLDpSkLN4V_dkT0ujFfDw/view) в університеті https://drive.google.com/file/d/1QhOFYLMicU5HLDpSkLN4V_dkT0ujFfDw/view